TIESAS SPRIEDUMS (septītā palāta)

2025. gada 6. martā*

Valsts pienākumu neizpilde – LESD 260. panta 2. punkts – Atkritumu apstrāde – Direktīva 2008/98/EK – *Biljane Donje* (Horvātija) poligonā apglabātie akmens granulāti – 5. panta 1. punkts – Jēdziens "blakusprodukts" – 13. pants – Dalībvalstu pienākums rūpēties par cilvēka veselības un vides aizsardzību – 15. panta 1. punkts – Pienākums atkritumus likt apstrādāt to īpašniekam vai citām nozīmētajām personām – Tiesas spriedums, ar kuru konstatēta pienākumu neizpilde – Neizpilde – Finansiālas sankcijas – Naudas sods – Kavējuma nauda

Lietā C-315/23

par prasību sakarā ar pienākumu neizpildi atbilstoši LESD 260. panta 2. punktam, ko 2023. gada 23. maijā cēlusi

Eiropas Komisija, ko pārstāv *M. Escobar Gómez*, *M. Mataija* un *P. Ondrůšek*, pārstāvji,

prasītāja,

pret

Horvātijas Republiku, ko pārstāv *G. Vidović Mesarek*, pārstāve,

atbildētāja,

TIESA (septītā palāta)

šādā sastāvā: pirmās palātas priekšsēdētājs F. Biltšens [*F. Biltgen*], kas pilda septītās palātas priekšsēdētāja pienākumus (referents), piektās palātas priekšsēdētāja M. L. Arasteja Saūna [*M. L. Arastey Sahún*] un tiesnesis J. Pasers [*J. Passer*],

ģenerāladvokāts: P. Pikamēe [*P. Pikamäe*],

sekretārs A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā pēc ģenerāladvokāta uzklausīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – horvātu.

Spriedums

1 Prasības pieteikumā Eiropas Komisija lūdz Tiesu:

– atzīt, ka, neveikdama nepieciešamos pasākumus, lai izpildītu Tiesas 2019. gada 2. maija spriedumu Komisija/Horvātija (*Biljane Donje* atkritumu poligons) (C-250/18, turpmāk tekstā – "spriedums Komisija/Horvātija", EU:C:2019:343), Horvātijas Republika nav izpildījusi LESD 260. panta 1. punktā paredzētos pienākumus;

– piespriest Horvātijas Republikai saskaņā ar LESD 260. panta 2. punktu maksāt Komisijai naudas sodu tādā apmērā, kas atbilst 840 EUR summai dienā, šo summu reizinot ar to dienu skaitu, kas pagājušas no sprieduma C-250/18 pasludināšanas dienas līdz dienai, kad Horvātijas Republika būs izpildījusi minēto spriedumu, vai arī, ja tas nebūs noticis, līdz sprieduma pasludināšanas dienai šajā tiesvedībā, nosakot 392 000 EUR kā minimālo naudas sodu;

– piespriest Horvātijas Republikai maksāt Komisijai noteikto 7560 EUR kavējuma naudu dienā no sprieduma pasludināšanas dienas šajā tiesvedībā līdz dienai, kad Horvātijas Republika būs izpildījusi spriedumu lietā Komisija/Horvātija; un

– piespriest Horvātijas Republikai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

Atbilstošās tiesību normas

Direktīva 2008/98/EK

2 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2008/98/EK (2008. gada 19. novembris) par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu (OV 2008, L 312, 3. lpp.) 1. pantā "Priekšmets un darbības joma" ir noteikts:

"Šajā direktīvā ir paredzēti pasākumi, lai aizsargātu vidi un cilvēku veselību, novēršot vai samazinot atkritumu rašanās un apsaimniekošanas negatīvo ietekmi un palīdzot mazināt resursu izmantošanas vispārējo ietekmi, un veicinot tādas izmantošanas efektivitāti."

3 Šīs direktīvas 3. panta 1. punktā jēdziens "atkritumi" definēts kā "jebkura viela vai priekšmets, no kā īpašnieks atbrīvojas, ir nodomājis atbrīvoties vai ir spiests atbrīvoties".

4 Minētās direktīvas 5. panta "Blakusprodukti" 1. punktā ir paredzēts:

"Ražošanas procesā radušos vielu vai priekšmetu, kura ražošana nebija šā procesa galvenais mērķis, var uzskatīt nevis par atkritumu, kā minēts 3. panta 1. punktā, bet par blakusproduktu tikai tad, ja ir ievēroti šādi nosacījumi:

a) vielu vai priekšmetu turpmāk noteikti lietos;

b) vielu vai priekšmetu var tieši izmantot bez turpmākas apstrādes, izņemot parastu rūpniecisko praksi;

c) viela vai priekšmets ir radies kā ražošanas procesa neatņemama daļa; un

d) turpmāka lietošana ir likumīga, proti, viela vai priekšmets atbilst visām attiecīgajām produkta, vides un veselības aizsardzības prasībām konkrētajam lietojumam un neatstāj nelabvēlīgu ietekmi uz vidi un cilvēku veselību."

5 Saskaņā ar šīs pašas direktīvas 13. pantu "Cilvēku veselības un vides aizsardzība":

"Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka atkritumu apsaimniekošana norit, neapdraudot cilvēku veselību un neradot kaitējumu videi, un jo īpaši:

a) neapdraudot ūdeni, gaisu, augsni, augus vai dzīvniekus;

b) neradot neērtības trokšņa vai smakas dēļ; kā arī

c) neradot negatīvu ietekmi uz lauku vidi un īpaši aizsargājamām teritorijām."

6 Direktīvas 2008/98 15. panta "Atbildība par atkritumu apsaimniekošanu" 1. punktā ir noteikts:

"Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai katrs sākotnējais atkritumu radītājs vai cits īpašnieks atkritumu apstrādi veic pats vai uztic to starpniekam vai uzņēmumam, kas veic atkritumu apstrādi, vai arī privātam vai valsts atkritumu savācējam saskaņā ar 4. un 13. pantu."

2023. gada paziņojums

7 Komisijas Paziņojuma 2023/C 2/01 "Finanšu sankcijas pārkāpumu procedūrās" (OV 2023, C 2, 1. lpp., turpmāk tekstā – "2023. gada paziņojums") 3. un 4. punktā paredzēti noteikumi par attiecīgi "kavējuma naudu" un "naudas sodu".

8 Šī paziņojuma 3.2. punkts "Smaguma koeficienta piemērošana (reizinātājs no 1 līdz 20)" ir formulēts šādi:

"Pārkāpums, kura būtība ir tāda, ka dalībvalsts nav izpildījusi spriedumu [..], vienmēr tiek uzskatīts par smagu. Lai kavējuma naudas apmēru pielāgotu konkrētajiem lietas apstākļiem, Komisija nosaka smaguma koeficientu, pamatojoties uz diviem parametriem: pārkāpto vai netransponēto Savienības noteikumu nozīmīgums un pārkāpuma ietekme uz vispārējām un konkrētām interesēm.

Pārkāpuma smagumu atspoguļo ar Komisijas noteiktu koeficientu, kas ir robežās no mazākais 1 līdz lielākais 20 [..]."

9 Minētā paziņojuma 3.3. punkts "Ilguma koeficienta piemērošana" ir izteikts šādi:

"[..]

Ilguma koeficients izpaužas kā reizinātājs robežās no mazākais 1 līdz lielākais 3. To aprēķina pēc likmes 0,10 par mēnesi, sākot no pirmā sprieduma pasludināšanas dienas [..].

[..]"

10 Šā paziņojuma 3.4. punktā "Dalībvalsts maksātspēja" ir noteikts:

"[..]

Soda līmenis, kas nepieciešams, lai tas iedarbotos atturoši, ir atkarīgs no katras dalībvalsts maksātspējas. Šo atturošo ietekmi atspoguļo reizinātājs "n". Tas ir svērtais ģeometriskais vidējais lielums, ko veido attiecīgās dalībvalsts iekšzemes kopprodukts (IKP) [..] attiecībā pret visu dalībvalstu IKP vidējo lielumu, ar svērumu divi, un attiecīgās dalībvalsts iedzīvotāju skaits attiecībā pret visu dalībvalstu iedzīvotāju vidējo skaitu, ar svērumu viens. Tātad attiecīgās dalībvalsts maksātspēja attiecībā pret citu dalībvalstu maksātspēju tiek aprēķināta pēc šīs formulas:

$$\text{facteur n} = \left(\frac{\text{PIB}_n}{\text{PIB}_{moy}}\right)^{2/3} \text{x} \left(\frac{\text{Pop}_n}{\text{Pop}_{moy}}\right)^{1/3}$$

[..]

[..] Komisija ir nolēmusi pārskatīt reizinātāja "n" aprēķināšanas metodi, un tagad tas galvenokārt balstās uz dalībvalstu IKP un pakārtoti – uz dalībvalstu iedzīvotāju skaitu kā demogrāfisko kritēriju, kas dalībvalstu vidū pieļauj samērīgas novirzes. Ņemot vērā dalībvalstu iedzīvotāju skaitu vienas trešdaļas apmērā reizinātāja "n" aprēķinā, dalībvalstu reizinātāja "n" atšķirības tiek samērīgi samazinātas salīdzinājumā ar aprēķinu, kura pamatā ir tikai dalībvalstu IKP. Tādējādi tiek arī ieviests stabilitātes elements reizinātāja "n" aprēķinā, jo ir maz ticams, ka iedzīvotāju skaits gada laikā būtiski mainītos. Turpretī dalībvalsts IKP var uzrādīt lielākas svārstības no gada uz gadu, jo īpaši ekonomikas krīzes periodos. Tajā pašā laikā, tā kā dalībvalsts IKP šajā formulā atbilst divām trešdaļām, tas joprojām ir noteicošais faktors valsts maksātspējas novērtējumā.

[..]"

11 2023. gada paziņojuma 4.2. punktā naudas soda aprēķināšanas metode ir izklāstīta šādi:

"Naudas sodu aprēķina līdzīgi kavējuma naudas aprēķināšanai, proti:

– pamatsummu reizina ar pārkāpuma smaguma koeficientu;

– iegūto rezultātu reizina ar reizinātāju "n";

– iegūto rezultātu reizina ar pārkāpuma ilgumu dienās [..].

[..]"

12 Šā paša paziņojuma 4.2.1. punktā ir paredzēts:

"Lai aprēķinātu naudas sodu, summa par dienu ir jāreizina ar pārkāpuma ilgumu dienās. Pārkāpuma ilgumu dienās definē šādi:

– attiecībā uz prasībām, kas tiek celtas saskaņā ar [LESD] 260. panta 2. punktu, tas ir pārkāpuma ilgums dienās no nākamās dienas pēc attiecīgajā direktīvā noteiktā transponēšanas termiņa līdz

pārkāpuma novēršanas dienai vai, ja pārkāpums nav novērsts, līdz saskaņā ar [LESD] 260. pantu pasludinātā sprieduma dienai.

[..]"

13 Atbilstoši šī paziņojuma 4.2.2. punktam:

"Aprēķinot naudas sodu, Komisija piemēro to pašu smaguma koeficientu un to pašu fiksēto reizinātāju "n" kā kavējuma naudas aprēķina gadījumā [..].

Naudas soda pamatsumma ir mazāka nekā kavējuma naudas pamatsumma. [..]

Pamatsumma, kuru izmanto naudas sodiem, ir noteikta I pielikuma 2. punktā.

[..]"

14 2023. gada paziņojuma I pielikuma "Dati, ko izmanto Tiesai ierosināto finanšu sankciju noteikšanai" 1. punktā teikts, ka šā paziņojuma 3.1. punktā minētā pamatsumma attiecībā uz kavējuma naudu ir 3000 EUR dienā, tā 2. punktā – ka minētā paziņojuma 4.2.2. punktā minētā pamatsumma attiecībā uz naudas sodu ir 1000 EUR dienā un tā 3. punktā – ka Horvātijas Republikai piemērojamais reizinātājs "n" ir 0,14. I pielikuma 5. punktā precizēts, ka Horvātijas Republikai fiksētais minimālais naudas sods ir 392 000 EUR.

Spriedums lietā Komisija/Horvātija

15 Spriedumā Komisija/Horvātija Tiesa nosprieda, ka:

– nekonstatējusi, ka *Biljane Donje* (Horvātija) poligonā apglabātie akmens granulāti ir atkritumi, nevis blakusprodukti, un ka tie ir jāapsaimnieko kā atkritumi, Horvātijas Republika nav izpildījusi Direktīvas 2008/98 5. panta 1. punktā paredzētos pienākumus;

– neveikusi visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka *Biljane Donje* apglabāto atkritumu apsaimniekošana norit, neapdraudot cilvēku veselību un neradot kaitējumu videi, Horvātijas Republika nav izpildījusi Direktīvas 2008/98 13. pantā paredzētos pienākumus, un

– neveikusi vajadzīgos pasākumus, lai pārliecinātos, ka *Biljane Donje* poligonā apglabāto atkritumu īpašnieks atkritumu apstrādi veic pats vai uztic to starpniekam vai uzņēmumam, kas veic atkritumu apstrādi, vai arī privātam vai valsts atkritumu savācējam, Horvātijas Republika nav izpildījusi Direktīvas 2008/98 15. panta 1. punktā paredzētos pienākumus.

Pirmstiesas procedūra un tiesvedība Tiesā

16 Ar 2019. gada 28. maija vēstuli Komisija aicināja Horvātijas Republiku paziņot tai par veiktajiem vai plānotajiem pasākumiem, pievienojot detalizētu grafiku, lai izpildītu spriedumu Komisija/Horvātija.

17 2019. gada 17. oktobra atbildē Horvātijas Republika norādīja, ka *Biljane Donje* poligonā apglabātie akmens granulāti ir paredzēti Zadaras (Horvātija) lidostas atjaunošanai un virszemes raktuvju atjaunošanai pamestās boksīta ieguves vietās. Šī dalībvalsts norādīja uz vairākiem šajā nolūkā veicamajiem pasākumiem, tomēr neiesniedza plānoto pasākumu īstenošanas grafiku.

18 Pēc sanāksmēm, kas starp Komisiju un Horvātijas iestādēm notika 2019. gada 5. un 6. novembrī, kā arī 2021. gada 16. jūnijā, uzskatīdama, ka Horvātijas Republika nav veikusi visus pasākumus, kas vajadzīgi, lai izpildītu spriedumu Komisija/Horvātija, jo Horvātijas iestādes nav precizējušas, kādus konkrētus pasākumus tās plāno veikt, lai izpildītu šo spriedumu, un kādā termiņā tās veiks šos pasākumus, Komisija 2021. gada 23. septembrī nosūtīja šai dalībvalstij brīdinājuma vēstuli, aicinot to iesniegt apsvērumus divu mēnešu laikā pēc tās saņemšanas.

19 2021. gada 23. novembrī Horvātijas Republika atbildēja uz minēto brīdinājuma vēstuli un norādīja, ka joprojām tiek veikta *Biljane Donje* poligonā izgāztuvē apglabāto vielu sastāvā ietilpstošo akmens sārņu (turpmāk tekstā – "attiecīgie sārņi") analīze, lai noteiktu to izmantošanas par būvmateriāliem potenciālu, un ka eksperts šīs analīzes veikšanai tika izraudzīts publiskā iepirkuma procedūrā, kurai ekspertīzes atzinums bija jāiesniedz ne vēlāk kā 2022. gada 21. martā. Šī dalībvalsts precizēja, ka sprieduma Komisija/Horvātija izpilde ir atkarīga no šī ziņojuma secinājumiem.

20 Horvātijas Republika uzskata, ka, lai gan no šī ekspertīzes ziņojuma izriet, ka attiecīgie sārņi var tikt izmantoti par būvmateriāliem, tai esot pieejamas trīs iespējas. Būtībā, pirmkārt, sabiedrisko interešu projektu īstenošanai akmens granulātus bez maksas varētu nodot vietējām un reģionālām pašvaldībām, kuras iepriekš būtu jāaicina izrādīt interesi par tiem. Otrkārt, ja par pirmo iespēju nav intereses vai nav pietiekamas intereses par visiem minētajiem granulātiem, tos bez publiskā iepirkuma procedūras pret atlīdzību var nodot vietējām vai reģionālajām pašvaldībām vai Horvātijas valstij piederošām vai reģistrētām juridiskām personām, lai īstenotu komerciālus projektus vai projektus, kas nav sabiedrisko interešu projekti. Treškārt, akmens granulātus var pārdot publiskā iepirkuma procedūrā. Horvātijas Republika arī norādīja, ka attiecīgie sārņi varētu būt jāpārveido pirms to izmantošanas būvniecībā, kas attiecībā uz pirmajām divām iespējām prasītu jaunas publiskā iepirkuma procedūras sākšanu; to pārsūdzības gadījumā varētu pagarināt. Turklāt attiecīgo sārņu pārveidošanas paredzamais ilgums esot atkarīgs no dažādiem faktoriem, un pat pēc šīs pārveidošanas attiecīgie sārņi varētu būt Horvātijas Republikas rīcībā saskaņā ar minētajām trim iespējām – tas nozīmējot papildu posmu ievērošanu procedūrā.

21 Gadījumā, ja no ekspertīzes atzinuma secinājumiem izrietētu, ka poligonos apglabātos sārņus nevarētu izmantot par būvmateriāliem, Horvātijas Republika norādīja, ka tā ievēros 2021. gada 15. jūlija *zakon o gospodarenju otpadom* (Likums par atkritumu apsaimniekošanu, *Narodne novine, br*. 84/2021; turpmāk tekstā – "Likums par atkritumu apsaimniekošanu") prasības. Šādā gadījumā Horvātijas iestādes saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1013/2006 (2006. gada 14. jūnijs) par atkritumu sūtījumiem (OV 2006, L 190, 1. lpp.) attiecīgos sārņus nodotu apstrādei pilnvarotai personai vai tos piegādātu ārpus Horvātijas.

22 Abos šī sprieduma 20. un 21. punktā minētajos gadījumos šīm iestādēm vispirms būtu jāorganizē publiskā iepirkuma procedūra un pēc tam jānodrošina *Biljane Donje* teritorijas atjaunošana saskaņā ar Likumu par atkritumu apsaimniekošanu.

23 Horvātijas Republika arī precizēja, ka tā līdz 2021. gada beigām atkritumu apsaimniekošanas plānā iekļaus *Biljane Donje* teritoriju.

24 Uzskatot, ka šī dalībvalsts nav veikusi vajadzīgos pasākumus, lai izpildītu spriedumu Komisija/Horvātija, Komisija 2023. gada 23. maijā cēla šo prasību.

25 Ar Tiesas priekšsēdētāja 2024. gada 4. marta lēmumu tiesvedība šajā lietā tika apturēta līdz sprieduma lietā C-147/23 pasludināšanai. Pēc 2024. gada 25. aprīļa sprieduma Komisija/Polija (Trauksmes cēlēju direktīva) (C-147/23, EU:C:2024:346) pasludināšanas Tiesas priekšsēdētājs tajā pašā dienā izdeva rīkojumu atsākt tiesvedību šajā lietā.

Par prasību

Par pienākumu neizpildi

Lietas dalībnieku argumenti

26 Komisijas prasība ir balstīta uz trim iebildumiem par attiecīgi Direktīvas 2008/98 5. panta 1. punkta, 13. panta un 15. panta 1. punkta pārkāpumu.

27 Ar pirmo iebildumu Komisija pārmet Horvātijas Republikai, ka tā nav veikusi pasākumus sprieduma Komisija/Horvātija izpildei, lai izbeigtu Direktīvas 2008/98 5. panta 1. punkta pārkāpumu, jo šī dalībvalsts nebija konstatējusi, ka *Biljane Donje* poligonā apglabātie akmens granulāti ir atkritumi.

28 Komisija apgalvo, ka, neraugoties uz šī sprieduma pasludināšanu, minētās dalībvalsts pieeja saistībā ar attiecīgajiem sārņiem būtībā ir palikusi tāda pati kā tās pieeja pirms šī sprieduma pasludināšanas. Proti, no Horvātijas Republikas apsvērumiem, kas sniegti pirmstiesas procedūras laikā šajā lietā un kas apskatīti šī sprieduma 19.–23. punktā, izrietot, ka Horvātijas iestādes turpināja pārbaudīt, vai šos sārņus ir iespējams izmantot būvniecībā, un tas parādot, ka minētie sārņi joprojām tiek uzskatīti par blakusproduktiem, kuru turpmāka izmantošana ir jānodrošina, nevis par atkritumiem.

29 Attiecībā uz apsvērumiem, kurus Horvātijas Republika izvirzījusi minētās pirmstiesas procedūras laikā saistībā ar attiecīgo sārņu, kas apglabāti *Biljane Donje* poligonā, iespējamo izmantošanu nākotnē, Komisija norāda, ka šo sārņu izmantošanu par būvmateriāliem ir paredzējusi tikai šī dalībvalsts.

30 Turklāt tas, ka Horvātijas Republika atbildē uz brīdinājuma vēstuli gadījumam, ja minēto sārņu izmantošana būvniecībā izrādītos neiespējama, ir aprakstījusi papildu pasākumus, kas paredzēti tās tiesību aktos atkritumu apsaimniekošanas jomā, tostarp *Biljane Donje* teritorijas iekļaušanu atkritumu apsaimniekošanas plānā, nekādi neatspēko attiecīgo sārņu izmantošanas būvniecības mērķiem nenoteiktību. Proti, apgalvojums, ka šie sārņi varētu būt atkritumi, esot tikai vienkārša spekulācija, kas neesot pietiekama, lai izbeigtu spriedumā Komisija/Horvātija konstatēto Direktīvas 2008/98 5. panta 1. punkta pārkāpumu. Tāpat šajā nolūkā nepietiek ar to, ka šī dalībvalsts paziņo noteiktus sagatavošanas darbus, piemēram, atkritumu apsaimniekošanas plāna grozījumus.

31 Komisija no tā secina, ka joprojām ir pārkāpts Direktīvas 2008/98 5. panta 1. punkts.

32 Ar otro iebildumu Komisija pārmet Horvātijas Republikai, ka tā nav veikusi sprieduma Komisija/Horvātija izpildei vajadzīgos pasākumus, lai izbeigtu šīs direktīvas 13. panta pārkāpumu, ko Tiesa konstatējusi minētajā spriedumā, jo šī dalībvalsts nav veikusi vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka *Biljane Donje* poligonā apglabāto atkritumu apsaimniekošana notiek, neapdraudot cilvēku veselību un neradot kaitējumu videi.

33 Komisija apgalvo – netiek apstrīdēts, ka šie atkritumi vienmēr tiek nelikumīgi apglabāti tajā pašā vietā un tādā pašā veidā. No tā izrietot, ka Horvātijas Republika atsauces datumā, lai novērtētu pienākumu neizpildes turpināšanos, proti, 2021. gada 23. novembrī, nav nodrošinājusi *Biljane Donje* poligonā apglabāto atkritumu pareizu apglabāšanu.

34 Šī iestāde piebilst, ka no pasākumiem, ko šī dalībvalsts veikusi pēc šī datuma, nevar arī secināt, ka ir veikti efektīvi pasākumi atkritumu apglabāšanai saskaņā ar Direktīvu 2008/98.

35 Komisija no tā secina, ka joprojām ir pārkāpts Direktīvas 2008/98 13. pants.

36 Ar trešo iebildumu Komisija pārmet Horvātijas Republikai, ka tā nav veikusi sprieduma Komisija/Horvātija izpildītu vajadzīgi pasākumus, lai izbeigtu Direktīvas 2008/98 15. panta 1. punkta pārkāpumu, ko Tiesa konstatējusi minētajā spriedumā, jo šī dalībvalsts nav veikusi vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka *Biljane Donje* poligonā apglabāto atkritumu īpašnieks pats apstrādā atkritumus vai uztic tos apstrādāt starpniekam vai uzņēmumam, kas veic atkritumu apstrādi, vai valsts vai privātam atkritumu savācējam.

37 Komisija šajā ziņā atgādina, ka saskaņā ar judikatūru par Padomes Direktīvas 75/442/EEK (1975. gada 15. jūlijs) par atkritumiem (OV 1975, L 194, 39. lpp.), kas bija Direktīvas 2008/98 priekštece, 8. pantu dalībvalstīm ir pienākums nodrošināt nelikumīgo poligonu attīrīšanu.

38 Taču atsauces datumā, lai novērtētu pienākumu neizpildes turpināšanos, proti, 2021. gada 23. novembrī, attiecīgie sārņi joprojām esot nepamatoti apglabāti *Biljane Donje* poligonā un neesot apstrādāti, jo Horvātijas Republika neesot veikusi vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu Direktīvas 2008/98 15. panta 1. punktā paredzēto pienākumu izpildi.

39 Tāpēc Komisija uzskata, ka joprojām pastāv Direktīvas 2008/98 15. panta 1. punkta pārkāpums.

40 Horvātijas Republika lūdz Tiesu noraidīt prasību kā nepamatotu.

41 Pirmkārt, attiecībā uz iebildumu par Direktīvas 2008/98 5. panta 1. punkta pārkāpumu šī dalībvalsts apgalvo, ka tiesvedībā lietā, kurā pasludināts spriedums Komisija/Horvātija, Tiesa konstatēja, ka attiecīgie sārņi ir Horvātijas Republikai piederoši minerālresursi un ka līdz ar to valsts iestādēm ir jāievēro 2018. gada 25. maija *zakon o upravljanju državnom imovinom* (Likums par valsts īpašumu pārvaldību; *Narodne novine, br.* 52/18), konkrētāk šī likuma 9. pants. Saskaņā ar šo pantu, kurā paredzēta racionāla, pārredzama un publiska valsts īpašuma apsaimniekošana Horvātijas Republikas ilgtspējīgai attīstībai un it īpaši visu ar valsts īpašumu saistīto darbību veikšanai, ievērojot labu pārvaldību un valsts īpašuma pārvaldības principus, Horvātijas iestādēm esot bijis pienākums vispirms konstatēt neiespējamību izmantot attiecīgos sārņus būvniecībā kā visizdevīgāko un ātrāko attīrīšanas iespēju atkritumu poligonā, kas atrodas *Biljane Donje*.

42 Vienlaikus Ekonomikas un ilgtspējīgas attīstības ministrija (Horvātija), lai izpildītu spriedumu Komisija/Horvātija, esot sākusi procedūru, lai šo poligonu iekļautu attīrīšanas projektu sarakstā saskaņā ar Likumu par atkritumu apsaimniekošanu tieši gadījumā, ja pēc attiecīgo sārņu īpašību

detalizētas pārbaudes izrādītos, ka to turpmāka izmantošana par būvmateriāliem nebūtu iespējama. Šādā gadījumā būtu bijis paredzēts nodrošināt attiecīgo sārņu drošu apsaimniekošanu saskaņā ar Likumu par atkritumu apsaimniekošanu.

43 Horvātijas Republika precizē, ka, ņemot vērā vairāku ekspertīžu rezultātus, kuros bija norādīti ierobežojumi attiecīgo sārņu atkārtotai izmantošanai par būvmateriāliem, un neiespējamību tos izmantot, lai slēgtu neaktīvas virszemes raktuves, tās iestādes secināja, ka visas iespējas izmantot attiecīgos sārņus kā blakusproduktu ir izsmeltas un ka līdz ar to *Biljane Donje* teritorijā esošais atkritumu poligons tiks attīrīts saskaņā ar Likumu par atkritumu apsaimniekošanu. Šī dalībvalsts apgalvo, ka tādējādi tā ir secinājusi, ka attiecīgie sārņi, kas apglabāti *Biljane Donje* poligonā, ir atkritumi, nevis blakusprodukti un ka tie ir jāuzskata par tādiem, tātad tā ir izpildījusi Direktīvas 2008/98 5. panta 1. punktā paredzētos pienākumus.

44 Otrkārt, attiecībā uz iebildumu, kas attiecas uz šīs direktīvas 13. panta pārkāpumu, Horvātijas Republika apgalvo, ka tās iestādes ir rīkojušās, lai nodrošinātu *Biljane Donje* esošā poligona efektīvākas attīrīšanas priekšnoteikumus un attiecīgo sārņu atkārtotu izmantošanu būvniecībā, tieši tādēļ, lai aizsargātu cilvēku veselību un vidi. Šajā nolūkā esot bijis jāveic vairākas ekspertīzes, kuras, ņemot vērā ierobežojošos un sabiedriskās dzīves apturēšanas pasākumus Horvātijā Covid-19 pandēmijas dēļ, esot aizkavējušās.

45 Tādējādi Horvātijas Republika apstrīd Komisijas apgalvojumu, ka tā neesot veikusi nozīmīgus pasākumus, lai izpildītu spriedumu Komisija/Horvātija. Šīs dalībvalsts iestādes esot nepārtraukti veikušas darbības, lai rastu labāko risinājumu attiecīgo sārņu likvidēšanai veidā, kas atbilst veselības un vides prasībām. Pamatojoties uz Horvātijas ģeoloģijas institūta 2018. gada jūnija ziņojuma par augsnes, gaisa, gruntsūdeņu un lietusūdens kvalitātes analīzi, kas savākta *Biljane Donje* reģiona un tā plašākā teritorijā sadzīves konteineros, secinājumiem, no kuriem izriet, ka situācija bija pieņemama, ņemot vērā analizētos potenciāli toksiskos organiskos un neorganiskos parametrus, Horvātijas iestādes esot nolēmušas veikt citus šī sprieduma 43. punktā minētos atzinumus, lai nodrošinātu attiecīgo sārņu atkārtotu izmantošanu un to efektīvu apglabāšanu. Tomēr, ņemot vērā šo citu ekspertīžu secinājumus, esot ticis secināts, ka attiecīgais poligons tiek attīrīts atbilstoši Likumam par atkritumu apsaimniekošanu.

46 Horvātijas Republika šajā kontekstā norāda, ka ir noteikts detalizēts grafiks tādu darbību īstenošanai, kuru mērķis ir apglabāt attiecīgos atkritumus *Biljane Donje* teritorijā un kuras esot veiktas laikposmā no 2023. gada augusta līdz 2025. gada augustam.

47 Treškārt, attiecībā uz iebildumu par Direktīvas 2008/98 15. panta 1. punkta pārkāpumu Horvātijas Republika precizē, ka brīdinājuma vēstulē noteiktā termiņa beigu datumā, kā arī šīs prasības celšanas dienā tā jau ir iekļāvusi *Biljane Donje* atkritumu poligona attīrīšanas projektu atkritumu apsaimniekošanas plānā 2017.–2022. gadam, kas tika grozīts 2022. gada janvārī. Turklāt šī dalībvalsts jaunajā atkritumu apsaimniekošanas plānā 2023.–2028. gadam esot izstrādājusi šī poligona attīrīšanas projektu un noteikusi visus pārējos posmus, kas tiks īstenoti laikposmā no 2023. gada augusta līdz 2025. gada augustam, lai pabeigtu pilnīgu minētā poligona attīrīšanu.

48 Atbildes rakstā uz repliku Horvātijas Republika turklāt attiecībā uz minēto iebildumu norāda, ka tās iestāžu izmantotā pieeja, saskaņā ar kuru tiek pārbaudīta attiecīgo sārņu atkārtotas izmantošanas iespēja atbilstoši valsts tiesību aktiem par sabiedriskā īpašuma pārvaldību, ir pamatota, ņemot vērā Direktīvā 2008/98 noteikto atkritumu apsaimniekošanas hierarhiju, saskaņā ar kuru sagatavošana atkārtotai izmantošanai, pārstrāde vai cita veida reģenerācija ir svarīgāka par atkritumu apglabāšanu.

Tiesas vērtējums

49 Saskaņā ar LESD 260. panta 2. punktu, ja Komisija uzskata, ka attiecīgā dalībvalsts nav veikusi pasākumus, kas vajadzīgi, lai izpildītu Tiesas spriedumu, tā var vērsties Tiesā pēc tam, kad ir devusi šai dalībvalstij iespēju iesniegt apsvērumus, norādot naudas soda vai kavējuma naudas apmēru, kāds jāmaksā minētajai dalībvalstij un kādu konkrētajos apstākļos Komisija uzskata par atbilstošu.

50 Attiecībā uz minēto datums, kas jāņem vērā, novērtējot, vai pastāv valsts pienākumu neizpilde, pamatojoties uz LESD 260. panta 2. punktu, ir saskaņā ar minēto normu izdotajā brīdinājuma vēstulē noteiktā termiņa beigas (spriedums, 2024. gada 13. jūnijs, Komisija/Ungārija (Starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uzņemšana II), C-123/22, EU:C:2024:493, 56. punkts un tajā minētā judikatūra).

51 Šajā lietā, tā kā Komisija brīdinājuma vēstuli nosūtīja 2021. gada 23. septembrī, atsauces datums, lai novērtētu iepriekšējā punktā minēto pienākumu neizpildi, ir šajā vēstulē noteiktā termiņa beigu datums, proti, 2021. gada 23. novembris.

52 Tāpat jāatgādina, ka sprieduma par pienākumu neizpildi rezolutīvajai daļai, kurā aprakstīta Tiesas konstatētā pienākumu neizpilde, ir īpaša nozīme, nosakot pasākumus, kas šai dalībvalstij jāveic, lai pilnībā izpildītu šo spriedumu. Minētā sprieduma rezolutīvā daļa ir jāsaprot šī paša sprieduma motīvu daļas gaismā (spriedums, 2024. gada 13. jūnijs, Komisija/Ungārija (Starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uzņemšana II), C-123/22, EU:C:2024:493, 58. punkts un tajā minētā judikatūra).

– *Par iebildumu saistībā ar Direktīvas 2008/98 5. panta 1. punkta pārkāpumu*

53 Saskaņā ar Direktīvas 2008/98 5. panta 1. punktu ražošanas procesā radušos vielu vai priekšmetu, kura ražošana nebija šā procesa galvenais mērķis, var uzskatīt nevis par atkritumiem, kā minēts 3. panta 1. punktā, bet par blakusproduktu tikai tad, ja ir izpildīti šī 5. panta 1. punkta a)–d) apakšpunktā paredzētie kumulatīvie nosacījumi. Šo nosacījumu vidū ir arī a) apakšpunktā paredzētais nosacījums, saskaņā ar kuru "vielu vai priekšmetu turpmāk noteikti lietos".

54 Sprieduma Komisija/Horvātija rezolutīvās daļas 1. punkta pirmajā daļā Tiesa nosprieda, ka Horvātijas Republika nav izpildījusi Direktīvas 2008/98 5. panta 1. punktā paredzētos pienākumus, jo tā nav konstatējusi, ka *Biljane Donje* poligonā apglabātie akmens granulāti ir atkritumi, nevis blakusprodukti un ka tie ir jāapsaimnieko kā atkritumi.

55 Sprieduma Komisija/Horvātija rezolutīvās daļas 1. punkta pirmā daļa bija balstīta uz šī sprieduma 37., 38., 42. un 43. punktā izdarīto konstatējumu, ka attiecīgie sārņi nevar tikt uzskatīti par "blakusproduktiem" Direktīvas 2008/98 5. panta 1. punkta izpratnē, bet tie ir "atkritumi" šīs direktīvas 3. panta 1. punkta izpratnē, jo to vēlāka izmantošana, ko veic to turētājs, ir neskaidra un paredzama tikai vairāk vai mazāk ilgākā laika posmā.

56 Šajā lietā gan no Horvātijas Republikas 2021. gada 23. novembra atbildes uz brīdinājuma vēstuli, kas ir datums, kurā beidzās šajā vēstulē noteiktais termiņš, gan no tās iebildumu raksta izriet, ka analīze, lai noteiktu attiecīgo sārņu iespējamo izmantošanu par būvmateriāliem, minētajā vēstulē noteiktā termiņa beigās notika un ka eksperta, kuram bija uzdots veikt šo analīzi, secinājumi bija gaidāmi vēlākais 2022. gada 21. martā. Šajā atbildē minētā dalībvalsts vispirms precizēja, ka sprieduma Komisija/Horvātija izpilde ir atkarīga no ekspertīzes secinājumiem par attiecīgo sārņu

īpašībām. Pēc tam viņš norādīja uz dažādām iespējām, kas viņam būtu pieejamas gadījumā, ja šajā ekspertīzē tiktu secināts, ka šie sārņi var tikt izmantoti kā būvmateriāli, un visbeidzot apstiprināja, ka gadījumā, ja minētajā ekspertīzē tiktu konstatēts, ka šāda atkārtota izmantošana nav iespējama, minēto sārņu apsaimniekošana tiktu nodrošināta drošā veidā saskaņā ar Likumu par atkritumu apsaimniekošanu.

57 No tā izriet, ka atsauces datumā, lai novērtētu attiecīgās pienākumu neizpildes turpināšanos, proti, 2021. gada 23. novembrī, Horvātijas Republika joprojām nebija konstatējusi, ka attiecīgie sārņi ir "atkritumi" Direktīvas 2008/98 3. panta 1. punkta izpratnē un ka tie ir jāapsaimnieko kā atkritumi, bet turpināja paredzēt iespēju vēlāk izmantot šos sārņus, tomēr tā nevarēja norādīt uz noteiktu izmantošanu.

58 Šo konstatējumu nevar atspēkot, pirmkārt, šīs dalībvalsts arguments, saskaņā ar kuru tai bija jāievēro šī sprieduma 41. punktā minētais Likums par valsts īpašumu pārvaldību, kurā paredzēta valsts īpašuma labas pārvaldības ievērošana. Saskaņā ar iedibinātu judikatūru dalībvalsts, lai pamatotu Savienības tiesībās paredzētu pienākumu nepildi, nevar aizbildināties ar iekšējās tiesību sistēmas normām, praksi vai situāciju (spriedums, 2024. gada 20. jūnijs, Komisija/Bulgārija (Īpaši aizsargājamu dabas teritoriju aizsardzība), C-85/22, EU:C:2024:535, 74. punkts un tajā minētā judikatūra).

59 Otrkārt, veiktie vai paredzētie pasākumi, uz kuriem Horvātijas Republika atsaucas, lai pierādītu, ka tā ir izpildījusi spriedumu Komisija/Horvātija, attiecībā uz konstatējumu, ka attiecīgie sārņi, kas apglabāti *Biljane Donje* poligonā, ir atkritumi, nevis blakusprodukti, ir veikti pēc brīdinājuma vēstulē noteiktā termiņa beigām, proti, 2021. gada 23. novembra, un līdz ar to tiem nav nozīmes, izvērtējot attiecīgās pienākumu neizpildes turpināšanos. Proti, it īpaši Horvātijas valdības lēmums, ar ko groza atkritumu apsaimniekošanas plānu 2017.–2022. gadam, ar kuru *Biljane Donje* esošais poligons tika iekļauts attīrīšanas projektu sarakstā, Horvātijas valdības rezolūcija par šī poligona attīrīšanu un ekonomikas un ilgtspējīgas attīstības ministra lēmums par šīs teritorijas sanāciju tika pieņemti attiecīgi 2021. gada 30. decembrī, 2023. gada 24. augustā un 2023. gada 30. augustā – tātad pēc atsauces datuma, lai novērtētu attiecīgās pienākumu neizpildes turpināšanos.

60 Treškārt, nevar piekrist arī Horvātijas Republikas argumentam, saskaņā ar kuru tās pieeja pārbaudīt attiecīgo sārņu atkārtotas izmantošanas iespēju bija pamatota, ņemot vērā ar Direktīvu 2008/98 noteikto atkritumu apsaimniekošanas hierarhiju. Proti, ar šādu argumentu tiktu apiets dalībvalstu pienākums saskaņā ar LESD 260. panta 1. punktu veikt pasākumus, kas ietver tā Tiesas sprieduma izpildi, ar kuru konstatēta pienākumu neizpilde.

61 Šādos apstākļos Komisijas sūdzība par Direktīvas 2008/98 5. panta 1. punkta pārkāpumu ir jāapmierina.

– *Par iebildumu saistībā ar Direktīvas 2008/98 13. panta pārkāpumu*

62 Direktīvas 2008/98 13. pantā noteikts, ka "dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka atkritumu apsaimniekošana norit, neapdraudot cilvēku veselību un neradot kaitējumu videi".

63 Sprieduma Komisija/Horvātija rezolutīvās daļas 1. punkta otrajā daļā Tiesa nosprieda, ka Horvātijas Republika nav izpildījusi Direktīvas 2008/98 13. pantā paredzētos pienākumus, jo tā nav veikusi visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka *Biljane Donje* poligonā apglabāto atkritumu apsaimniekošana notiek, neapdraudot cilvēku veselību un neradot kaitējumu videi.

64 Šajā ziņā no sprieduma Komisija/Horvātija 59. un 60. punkta izriet, ka Horvātijas kompetentās iestādes nav veikušas nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu, ka šie atkritumi tiek apglabāti, neapdraudot cilvēka veselību un neradot kaitējumu videi gandrīz septiņus gadus, kas ir "ievērojams laikposms".

65 Lai nonāktu pie šī konstatējuma, Tiesa sprieduma Komisija/Horvātija 55. un 56. punktā atgādināja savu judikatūru, no kuras izriet, ka būtiska vides pasliktināšanās ilgākā laikposmā bez kompetento iestāžu iejaukšanās ir raksturīga atkritumu klātbūtnei poligonā neatkarīgi no to veida. Ja šāda būtiska vides pasliktināšanās turpinās ilgāku laiku bez kompetento iestāžu iejaukšanās, tā var norādīt, ka attiecīgā dalībvalsts ir pārsniegusi tai ar Direktīvas 2008/98 13. pantu piešķirto rīcības brīvību.

66 Horvātijas Republikas 2021. gada 23. novembra atbildē uz brīdinājuma vēstuli, kā arī iebildumu rakstā šī dalībvalsts neapstrīd, ka dienā, kad beidzās brīdinājuma vēstulē noteiktais termiņš, proti, 2021. gada 23. novembrī, attiecīgie sārņi joprojām bija apglabāti *Biljane Donje* poligonā un ka šī poligona sanācija vēl nebija sākusies.

67 Šo konstatējumu nevar atspēkot ar Horvātijas Republikas argumentiem.

68 Pirmkārt, nevar piekrist šīs dalībvalsts argumentam, saskaņā ar kuru Horvātijas iestādes ir rīkojušās, lai nodrošinātu *Biljane Donje* poligona efektīvākas sanācijas priekšnoteikumus tieši cilvēku veselības un vides aizsardzībai atbilstoši attiecīgo Direktīvas 2008/98 normu mērķim un lai nodrošinātu attiecīgo sārņu atkārtotu izmantošanu būvniecībā. Ņemot vērā šī sprieduma 65. punktā izklāstīto judikatūru, šis arguments drīzāk pamato Komisijas iebildumu par šīs direktīvas 13. panta pārkāpumu, nevis atspēko to.

69 Otrkārt, saskaņā ar precizējumiem, ko Horvātijas Republika sniegusi iebildumu rakstā, ekspertīzes secinājumi, kuros atklāts, ka attiecīgie sārņi, kas apglabāti poligonā *Biljane Donje*, nevar tikt izmantoti par būvmateriāliem, tika sniegti 2022. gada 5. jūlijā. No šīs dalībvalsts rakstveida apsvērumiem arī izriet, ka tikai pēc šīs ekspertīzes secinājumu iesniegšanas tā secināja, ka, tā kā visas attiecīgo sārņu atkārtotas izmantošanas iespējas ir izsmeltas, attiecīgais atkritumu poligons tiks sanēts. Tādējādi gan minētās ekspertīzes secinājumi, gan *a fortiori* veiktie vai paredzētie pasākumi pēc tam, kad visas iespējas atkalizmantot attiecīgos sārņus bija izsmeltas, tika veikti pēc brīdinājuma vēstulē noteiktā termiņa beigām, proti, 2021. gada 23. novembra. Tāpēc tiem nav nozīmes, izvērtējot attiecīgās pienākumu neizpildes turpināšanos.

70 Turklāt attiecībā uz Horvātijas ģeoloģijas institūta 2018. gada jūnija ziņojumu, kurš minēts šī sprieduma 45. punktā un kurā esot pierādīts, ka attiecīgā situācija ir pieņemama, ņemot vērā potenciāli toksiskos organiskos un neorganiskos parametrus, pietiek konstatēt, ka tas ir tikai sagatavojošs pasākums, lai pārbaudītu, vai attiecīgie sārņi var tikt izmantoti būvniecībā kā blakusprodukti. Tādējādi tas pats par sevi nav pietiekams, lai nodrošinātu Direktīvas 2008/98 13. panta ievērošanu.

71 Šādos apstākļos Komisijas iebildums par Direktīvas 2008/98 13. panta pārkāpumu ir jāapmierina.

– *Par trešo iebildumu saistībā ar Direktīvas 2008/98 15. panta 1. punkta pārkāpumu*

72 Direktīvas 2008/98 15. panta 1. punktā noteikts, ka "dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai katrs sākotnējais atkritumu radītājs vai cits īpašnieks atkritumu apstrādi veic pats vai uztic to starpniekam vai uzņēmumam, kas veic atkritumu apstrādi, vai arī privātam vai valsts atkritumu savācējam saskaņā ar 4. un 13. pantu".

73 Sprieduma Komisija/Horvātija rezolutīvās daļas 1. punkta trešajā daļā Tiesa nosprieda, ka Horvātijas Republika nav izpildījusi Direktīvas 2008/98 15. panta 1. punktā paredzētos pienākumus, jo tā nav veikusi vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka *Biljane Donje* poligonā apglabāto atkritumu īpašnieks pats apstrādā atkritumus vai uztic tos apstrādāt starpniekam vai uzņēmumam, kas veic atkritumu apstrādi, vai valsts vai privātam atkritumu savācējam.

74 Šajā ziņā no sprieduma Komisija/Horvātija 68. un 69. punkta izriet, ka situācija, kad attiecīgie sārņi, kas ir "atkritumi" Direktīvas 2008/98 3. panta 1. punkta izpratnē, kopš to deponēšanas *Biljane Donje* teritorijā 2010. gada maijā līdz Komisijas 2016. gada 18. novembra argumentētajā atzinumā noteiktā termiņa beigām nevarēja tikt apstrādāti tādā veidā, lai samazinātu to negatīvo ietekmi uz vidi, tikai tāpēc, ka Horvātijas Republika nebija pieņēmusi un īstenojusi saistošus pasākumus, kuru mērķis būtu likt minēto atkritumu sākotnējam radītājam vai īpašniekam pašam tos apstrādāt vai šīs apstrādes nolūkā izmantot kādu no citām Direktīvas 2008/98 15. panta 1. punktā minētajām personām.

75 Turklāt sprieduma Komisija/Horvātija 70. punktā Tiesa atgādināja judikatūru, saskaņā ar kuru, pirmkārt, pašvaldībām ir jāievēro Direktīvas 2008/98 15. panta 1. punktā paredzētie noteikumi un tām var būt pienākums vai nu pašām veikt to teritorijā esošo atkritumu apstrādi, vai arī to uzticēt darīt starpniekam vai uzņēmumam, kas veic atkritumu apstrādi, vai privātam vai valsts atkritumu savācējam, un, otrkārt, attiecīgajai dalībvalstij jāveic vajadzīgie pasākumi, lai nodrošinātu, ka pašvaldības izpilda savus pienākumus.

76 Šajā lietā, kā izriet no šī sprieduma 66. punkta, netiek apstrīdēts, ka attiecīgie sārņi joprojām bija apglabāti *Biljane Donje* poligonā atsauces datumā, lai novērtētu attiecīgās pienākumu neizpildes turpināšanos, proti, 2021. gada 23. novembrī, un ka dienā, kad tika pabeigta tiesvedības Tiesā rakstveida daļa, šī poligona sanācijas darbi bija tikai sagatavošanas posmā. No tā jāsecina, ka faktiskais stāvoklis, kas lika Tiesai konstatēt Direktīvas 2008/98 15. panta 1. punkta pārkāpumu, turpinājās līdz 2021. gada 23. novembrim.

77 Tā kā argumenti, kurus Horvātijas Republika ir izvirzījusi, lai atspēkotu Komisijas iebildumu par Direktīvas 2008/98 15. panta 1. punkta pārkāpumu, sakrīt ar argumentiem, kas izvirzīti, lai pamatotu iebildumu par šīs direktīvas 13. panta pārkāpumu, tie jānoraida to pašu iemeslu dēļ, kas izklāstīti šī sprieduma 69. un 70. punktā.

78 Šādos apstākļos Komisijas iebildums par Direktīvas 2008/98 15. panta 1. punkta pārkāpumu ir jāapmierina.

79 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, jākonstatē, ka, neveicot visus pasākumus, kas vajadzīgi, lai izpildītu spriedumu Komisija/Horvātija, Horvātijas Republika nav izpildījusi LESD 260. panta 1. punktā paredzētos pienākumus.

Par finansiālajām sankcijām

Lietas dalībnieku argumenti

80 Uzskatot, ka Horvātijas Republika nav veikusi vajadzīgos pasākumus, lai izpildītu spriedumu Komisija/Horvātija, Komisija, pamatojoties uz LESD 260. panta 2. punktu, ierosina piespriest šai dalībvalstij samaksāt gan naudas sodu, gan kavējuma naudu par katru dienu.

81 Lai noteiktu šo finansiālo sankciju apmēru, Komisija pamatojas uz 2023. gada paziņojumu. Konkrētāk – šī iestāde norāda, ka minēto sankciju noteikšanai jābalstās uz tādiem pamatkritērijiem kā pārkāpuma smagums, tā ilgums un nepieciešamība nodrošināt, ka finanšu sankcija attur no turpmākiem pārkāpumiem.

82 Pirmām kārtām, attiecībā uz pārkāpuma smagumu Komisija ierosina noteikt smaguma koeficientu 6 skalā no 1 līdz 20, ņemot vērā, pirmkārt, Savienības tiesību normu, kas ir pārkāpuma priekšmets, nozīmīgumu un, otrkārt, pārkāpuma ietekmi uz vispārējām vai konkrētām interesēm.

83 No vienas puses, attiecībā uz to Savienības tiesību normu nozīmīgumu, kuras ir attiecīgā pārkāpuma priekšmets, Komisija atgādina, ka Direktīvas 2008/98 mērķis ir aizsargāt vidi un cilvēku veselību, izmantojot piemērotas atkritumu apsaimniekošanas, reģenerācijas un pārstrādes metodes, lai samazinātu ietekmi uz resursiem un uzlabotu to izmantošanu. Šajā ziņā, pirmkārt, šīs direktīvas 5. panta 1. punktā esot paredzēti nosacījumi, kuriem jābūt izpildītiem, lai viela vai priekšmets, kas radies ražošanas procesā, kura galvenais mērķis nav ražot minēto vielu vai priekšmetu, tiktu uzskatīts nevis par atkritumiem, bet gan par blakusproduktu. Otrkārt, minētās direktīvas 13. pantā dalībvalstīm esot noteikts pozitīvs pienākums veikt vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka atkritumu apsaimniekošana norit, neapdraudot cilvēku veselību, neradot kaitējumu videi, neradot risku ūdenim, gaisam, augsnei, florai vai faunai un neradot kaitējumu ainavai. Treškārt, šīs pašas direktīvas 15. panta 1. punktā dalībvalstīm esot noteikts pienākums nodrošināt, ka atkritumu sākotnējie radītāji vai īpašnieki paši apstrādā atkritumus vai uztic to apstrādi starpniekam vai uzņēmumam, kas veic atkritumu apstrādi, vai privātam vai valsts atkritumu savācējam.

84 No otras puses, runājot par attiecīgā pārkāpuma ietekmi uz vispārējām vai konkrētām interesēm, Komisija apgalvo, ka attiecīgais pārkāpums ir smags, jo Horvātijas Republika nav izpildījusi vairākus no Direktīvas 2008/98 izrietošus pamatpienākumus, kuru ievērošana ir priekšnoteikums, lai novērstu kaitējumu videi un cilvēku veselības apdraudējumu, kā arī lai sasniegtu aprites ekonomikas politikas mērķus.

85 Komisija uzskata, ka spriedums Komisija/Horvātija iekļaujas pastāvīgajā judikatūrā par Direktīvā 2008/98 paredzētajiem pamatpienākumiem, kas, novērtējot pārkāpuma smagumu, jāuzskata par atbildību pastiprinošu apstākli.

86 Turklāt Komisija precizē, ka attiecīgais atkritumu poligons atrodas *Biljane Donje* ciematā, kas ir administratīvi saistīts ar Benkovacas [*Benkovac*] pilsētu, kurā ir aptuveni desmit tūkstoši iedzīvotāju un kurā kopš 2010. gada vismaz 50 metru attālumā no mājokļiem tieši uz zemes ir izgāztas aptuveni 140 000 tonnas feromangāna un silīcijmangāna sārņu pārstrādes atlikumu. Tā kā šajā spriedumā tika konstatēts, ka attiecīgo atkritumu apglabāšana poligonos nav izpildījusi pienākumu nodrošināt atkritumu apglabāšanu poligonos, neapdraudot cilvēku veselību un neradot kaitējumu videi, minētā sprieduma neizpilde varētu radīt būtisku un neatgriezenisku kaitējumu cilvēku veselībai un videi. Komisija arī norāda, pamatojoties uz Tiesas judikatūru, ka atkritumu

uzkrāšana, pat pirms tie kļūst bīstami veselībai, it īpaši, ņemot vērā reģionu vai teritoriju ierobežoto spēju tos saņemt, rada draudus videi, līdz ar to minētā sprieduma neizpilde padarītu pārmesto rīcību vēl smagāku. Turklāt nelikumīgas izgāztuves esamība varētu arī radīt ekonomiskus zaudējumus un citus zaudējumus privātpersonām un saimnieciskās darbības subjektiem.

87 Komisija uzskata, ka, lai gan šajā lietā runa ir par īpašu Direktīvas 2008/98 nepareizas piemērošanas gadījumu, jāņem vērā, ka šīs direktīvas pārkāpumi un līdz ar to radītās negatīvās sekas pastāv ilgu laiku.

88 Turklāt esot jāņem vērā pārkāpuma raksturs un it īpaši tas, ka Horvātijas Republika – tā vietā, lai izpildītu no Direktīvas 2008/98 izrietošos pienākumus, kā prasīts spriedumā Komisija/Horvātija, – Savienības tiesību nepareizu piemērošanu turpinātu četrus gadus pēc šī sprieduma pasludināšanas un vairāk nekā desmit gadus pēc attiecīgo atkritumu apglabāšanas poligonos.

89 Otrām kārtām, attiecībā uz pārkāpuma ilgumu Komisija norāda, ka saskaņā ar 2023. gada paziņojuma 3.3. punktu ilguma koeficients ir izteikts kā reizinātājs no 1 līdz 3 un tiek aprēķināts ar likmi 0,10 mēnesī, skaitot no dienas, kad pasludināts pirmais Tiesas spriedums, ar kuru konstatēta pienākumu neizpilde. Šajā lietā no 2019. gada 2. maija, kad tika pasludināts spriedums Komisija/Horvātija, līdz 2023. gada 15. februārim, kad tā nolēma vērsties Tiesā, esot pagājuši 45 mēneši. Līdz ar to Komisija ierosina noteikt attiecīgā pārkāpuma ilguma koeficientu 3.

90 Trešām kārtām, attiecībā uz nepieciešamību nodrošināt soda preventīvo iedarbību, ņemot vērā attiecīgās dalībvalsts maksātspēju, Komisija precizē, ka saskaņā ar 2023. gada paziņojuma 3.4. punktu šī preventīvā iedarbība ir atspoguļota reizinātājā "n", kas Horvātijas Republikai ir noteikts 0,14.

91 Līdz ar to, pirmkārt, Komisija ierosina naudas soda aprēķinam par dienu noteikt 840 EUR, ko iegūst, reizinot naudas soda pamatsummu 1000 EUR, kas noteikta 2023. gada paziņojuma I pielikuma 2. punktā, ar smaguma koeficientu 6 un reizinātāju "n" 0,14. Saskaņā ar šī paziņojuma 4.2.1. punktu šī naudas soda summa par dienu ir jāreizina ar to dienu skaitu, kurās pienākumu neizpilde turpinājās. Komisija norāda, ka šādi iegūtais naudas sods ir jāsamaksā ar nosacījumu, ka šī summa ir lielāka par 392 000 EUR, kas atbilst minimālajai naudas soda summai, kura Horvātijas Republikai noteikta minētā I pielikuma 5. punktā.

92 Otrkārt, Komisija ierosina kavējuma naudu noteikt 7560 EUR dienā, ko iegūst, 2023. gada paziņojuma I pielikuma 1. punktā noteikto kavējuma naudas pamatsummu 3000 EUR apmērā reizinot ar smaguma koeficientu 6, ilguma koeficientu 3, kā arī reizinātāju "n" 0,14.

93 Horvātijas Republika apstrīd Komisijas piedāvāto naudas soda aprēķināšanas metodi un gadījumā, ja Tiesa nolemtu uzlikt vienotu naudas sodu, tā lūdz Tiesu par atskaites punktu šīs summas aprēķināšanai ņemt vērā nevis sprieduma Komisija/Horvātija pasludināšanas datumu, bet gan vēlāku datumu, ņemot vērā saprātīgu termiņu šī sprieduma izpildei. Katrā ziņā naudas soda apmērs būtu jānosaka ievērojami zemākā apmērā nekā piedāvātais.

94 Pirmām kārtām, saistībā ar attiecīgā pārkāpuma smaguma koeficientu Horvātijas Republika uzskata, ka tas būtu jānosaka ievērojami zemākā līmenī nekā piedāvātais smaguma koeficients 6.

95 Šī dalībvalsts apgalvo, ka, apzinoties Savienības vides politikas mērķus, tā pastāvīgi iesaka risinājumus, kuriem ir vislabākā vispārējā ietekme uz vidi atbilstoši Direktīvas 2008/98 mērķiem, un ka tā ir pilnībā transponējusi šo direktīvu savos valsts tiesību aktos.

96 Konkrētāk – attiecībā uz sprieduma Komisija/Horvātijas neizpildes ietekmi uz vispārējām vai konkrētām interesēm Horvātijas Republika apgalvo, ka *Biljane Donje* teritorijā veiktās analīzes nav atklājušas tiešu apdraudējumu cilvēku dzīvībai un veselībai vai videi attiecīgo sārņu izkraušanas vietas iekšienē un tuvumā, un piebilst, ka Komisijas apgalvojumi, kas saistīti ar ekonomiska kaitējuma un cita kaitējuma privātpersonām un saimnieciskās darbības subjektiem risku, ir vispārīgi un nav pamatoti ar pierādījumiem.

97 Turklāt Horvātijas Republika lūdz Tiesu ņemt vērā faktu, ka attiecīgais pārkāpums attiecas tikai uz *Biljane Donje* poligonu, ka spriedums Komisija/Horvātija ir pirmais un vienīgais Tiesas spriedums pret Horvātijas Republiku par Savienības tiesībās paredzēto pienākumu neizpildi un ka runa ir par pirmo tiesvedību, kas uzsākta pret šo dalībvalsti saskaņā ar LESD 260. panta 2. punktu.

98 Otrām kārtām, attiecībā uz aplūkojamā pārkāpuma ilguma koeficientu Horvātijas Republika uzskata, ka tas būtu jānosaka viszemākajā līmenī.

99 Šī dalībvalsts norāda uz neparedzamiem apstākļiem, kas radušies brīdī, kad tika ieviesti nepieciešamie nosacījumi atkritumu apglabāšanai *Biljane Donje* teritorijā un sprieduma Komisija/Horvātija izpildei. Pirmkārt, ierobežojošo pasākumu dēļ, kas noteikti laikposmā no 2020. līdz 2022. gadam saistībā ar Covid-19 pandēmiju, neesot bijis iespējams veikt plānotās darbības paredzētajos termiņos. Otrkārt, minētā dalībvalsts norāda, ka tās teritoriju 2020. gada martā un decembrī ir skārušas vairākas postošās zemestrīces un ka Teritorijas, būvniecības un publisko īpašumu plānošanas ministrijai (Horvātija), kurai bija uzdots veikt izpētes darbības saistībā ar attiecīgo sārņu iespējamu atkārtotu izmantošanu, bija ātri jāpārceļ lielākā tās kapacitātes daļa uz prioritārām rekonstrukcijas un mājokļu programmām – tas sarežģīja pasākumu īstenošanu, lai izpildītu spriedumu Komisija/Horvātija.

100 Turklāt Horvātijas Republika uzskata, ka esot jāņem vērā, ka visā pārkāpuma laikā tās iestādes esot bijušas Komisijas dienestu rīcībā, lai sniegtu visu informāciju saistībā ar sprieduma Komisija/Horvātija izpildi, un tādējādi tās esot rīkojušās labticīgi un pilnībā ievērojot lojālas sadarbības principu.

101 Trešām kārtām, attiecībā uz tās maksātspēju Horvātijas Republika apgalvo, ka šī sprieduma 99. punktā minētie ārkārtas apstākļi ir negatīvi ietekmējuši ar to saistītos ekonomiskos rādītājus un konkrētāk – tās IKP pieaugumu. Turklāt inflācijas līmenis minētajā dalībvalstī kopš 2021. gada beigām esot ievērojami palielinājies.

102 Attiecībā uz lūgumu noteikt kavējuma naudu Horvātijas Republika apgalvo, ka tā ir veikusi pasākumus, lai izpildītu spriedumu Komisija/Horvātija. Proti, vēlākais, pieņemot atkritumu apsaimniekošanas plānu laikposmam no 2023. līdz 2028. gadam un Horvātijas valdības 2023. gada 24. augusta rezolūciju par *Biljane Donje* poligona attīrīšanu, tā esot nepārprotami apstiprinājusi savu nodomu veikt šī poligona attīrīšanu. Šī dalībvalsts piebilst, ka iebildumu raksta pielikumā tā ir pievienojusi pasākumus, kurus tā turpinās īstenot līdz attiecīgo atkritumu galīgai apglabāšanai.

103 Līdz ar to Horvātijas Republika uzskata, ka kavējuma naudas noteikšana šajā lietā nav nepieciešama. Pakārtoti – gadījumā, ja Tiesa nolemtu noteikt kavējuma naudu, šī dalībvalsts lūdz Tiesu to noteikt daudz mazākā apmērā nekā Komisija ierosinājusi.

104 Konkrētāk – attiecībā uz kavējuma naudas periodiskumu Horvātijas Republika lūdz Tiesu noteikt kavējuma naudu, kas aprēķināta par sešu mēnešu laikposmiem, samazinot kopējo summu, kura attiecas uz katru no šiem laikposmiem, atkarībā no progresa, kas panākts poligona sanācijas īstenošanā.

Tiesas vērtējums

105 Vispirms jāatgādina, ka LESD 260. panta 2. punktā paredzētās procedūras mērķis ir mudināt pienākumus nepildošo dalībvalsti izpildīt spriedumu par pienākumu neizpildi un līdz ar to nodrošināt efektīvu Savienības tiesību piemērošanu un ka abi šajā tiesību normā paredzētie pasākumi, proti, kavējuma nauda un naudas sods, ir paredzēti šim mērķim (spriedums, 2024. gada 13. jūnijs, Komisija/Ungārija (Starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uzņemšana II), C-123/22, EU:C:2024:493, 96. punkts un tajā minētā judikatūra).

106 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru kavējuma naudas un naudas soda piemērošana ir atkarīga no katra spējas sasniegt izvirzīto mērķi, ņemot vērā lietas apstākļus, un šādos apstākļos nav izslēgts izmantot abu veidu paredzētās sankcijas (spriedums, 2015. gada 17. septembris, Komisija/Vācija, C-367/14, EU:C:2015:611, 114. punkts un tajā minētā judikatūra).

107 Lai gan kavējuma naudas noteikšana šķiet īpaši piemērota, lai mudinātu dalībvalsti pēc iespējas ātrāk izbeigt pienākumu neizpildi, kas, ja šāds pasākums netiktu piemērots, varētu turpināties, naudas soda noteikšana vairāk ir balstīta uz vērtējumu par attiecīgās dalībvalsts pienākumu neizpildes sekām uz privātajām un sabiedrības interesēm, it īpaši, ja pienākumu neizpilde kopš sprieduma, kurā tā sākotnēji tika konstatēta, ir turpinājusies ilgu laiku (spriedums, 2015. gada 17. septembris, Komisija/Itālija, C-367/14, EU:C:2015:611, 115. punkts un tajā minētā judikatūra).

108 Līdz ar to Tiesa ir tiesīga, izmantojot tai aplūkotajā jomā piešķirto rīcības brīvību, piespriest kumulatīvu kavējuma naudu un naudas sodu (spriedums, 2015. gada 17. septembris, Komisija/Vācija, C-367/14, EU:C:2015:611, 116. punkts un tajā minētā judikatūra).

109 Tiesai, ņemot vērā konkrētās izskatāmās lietas apstākļus, kā arī tās ieskatā vajadzīgo pārliecināšanas un atturēšanas pakāpi, ir jānosaka atbilstošas finansiālās sankcijas, lai citastarp novērstu analoģisku Savienības tiesību pārkāpumu atkārtošanos (spriedums, 2024. gada 13. jūnijs, Komisija/Ungārija (Starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uzņemšana II), C-123/22, EU:C:2024:493, 97. punkts un tajā minētā judikatūra).

110 Tādējādi Komisijas ieteikumi nevar saistīt Tiesu un tie ir izmantojami tikai kā noderīgas atsauces pamats. Tāpat arī pamatnostādnes, kas ietvertas Komisijas paziņojumos, nav saistošas Tiesai, bet palīdz nodrošināt Komisijas pašas īstenotās rīcības pārskatāmību, paredzamību un tiesisko drošību (spriedums, 2020. gada 12. marts, Komisija/Itālija (Nelikumīgs atbalsts viesnīcu sektoram Sardīnijā), C-576/18, EU:C:2020:202, 136. punkts un tajā minētā judikatūra).

– *Par naudas sodu*

111 Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru naudas soda piespriešanai un šā soda iespējamā apmēra noteikšanai katrā lietā jābūt atkarīgai no visiem atbilstošajiem apstākļiem gan saistībā ar konstatētās pienākumu neizpildes īpatnībām, gan pašas dalībvalsts, uz kuru attiecas saskaņā ar LESD 260. pantu sāktā procedūra, nostāju. Šajā ziņā ar šo pantu Tiesai ir piešķirta plaša rīcības

brīvība, lemjot par šāda soda uzlikšanu un vajadzības gadījumā – nosakot tā summu (spriedums, 2024. gada 13. jūnijs, Komisija/Ungārija (Starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uzņemšana II), C-123/22, EU:C:2024:493, 98. punkts un tajā minētā judikatūra).

112 Ņemot vērā šajā lietā ar konstatēto pienākumu neizpildi saistītos tiesību un faktiskos apstākļus, Tiesa uzskata, ka, lai efektīvi novērstu tādu pašu Savienības tiesību normu pārkāpumu atkārtošanos nākotnē, var būt nepieciešams pieņemt tādu atturošu pasākumu kā naudas soda piemērošana.

113 Šajā ziņā it īpaši jāņem vērā, ka Horvātijas Republika nav guvusi ievērojamus panākumus ne pirmstiesas procedūrā, ne arī tiesvedībā Tiesā, lai nodrošinātu sprieduma Komisija/Horvātija pilnīgu izpildi, un ka – kā izriet no šī sprieduma 59. punkta – tikai pēc šīs prasības celšanas Horvātijas valdība pieņēma lēmumu veikt *Biljane Donje* poligona sanāciju. Turklāt šī dalībvalsts nav apstrīdējusi, ka tiesvedības Tiesā rakstveida daļas pabeigšanas datumā attiecīgie atkritumi joprojām bija apglabāti poligonos tādā pašā veidā un tajā pašā vietā un ka šajā datumā sanācijas darbi bija tikai sagatavošanas posmā.

114 Šādos apstākļos Tiesai, īstenojot rīcības brīvību, naudas soda apmērs jānosaka, pirmkārt, atbilstoši apstākļiem un, otrkārt, samērīgi ar konstatēto pienākumu neizpildi un attiecīgās dalībvalsts maksātspēju. Šajā ziņā būtiski faktori ir pārkāpuma smagums, laikposms, kurā tas pastāvējis kopš sprieduma, ar kuru konstatēta pienākumu neizpilde, pasludināšanas, kā arī attiecīgās dalībvalsts maksātspēja (spriedums, 2023. gada 28. septembris, Komisija/Apvienotā Karaliste (Vieglās dīzeļdegvielas fiskāla marķēšana), C-692/20, EU:C:2023:707, 96. punkts).

115 Pirmām kārtām, attiecībā uz pienākumu neizpildes ilgumu, kas ir šīs prasības priekšmets, jāatgādina, ka tas jānovērtē, ņemot vērā brīdi, kurā Tiesa izvērtē faktus, nevis brīdi, kad Komisija vēršas Tiesā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 12. novembris, Komisija/Īrija (*Derrybrien* vēja parks), C-261/18, EU:C:2019:955, 122. punkts).

116 Šajā lietā, kā izriet no šī sprieduma 113. punkta, dienā, kad Tiesa izskatīja faktus, pārmestā pienākumu neizpilde vēl nebija beigusies. Līdz ar to jāuzskata, ka šī pienākumu neizpilde turpinās kopš 2019. gada 2. maija, kad tika pasludināts spriedums Komisija/Horvātija, proti, gandrīz sešus gadus, kas ir ievērojams ilgums (pēc analoģijas skat. spriedumu, 2022. gada 20. janvāris, Komisija/Grieķija (Valsts atbalsta atgūšana – *Ferronickel*), C-51/20, EU:C:2022:36, 106. punkts).

117 Otrām kārtām, attiecībā uz pārkāpuma smagumu jākonstatē, ka pienākums apglabāt atkritumus, neapdraudot cilvēku veselību un neradot kaitējumu videi, kā izriet no LESD 191. panta, ir viens no Eiropas Savienības politikas mērķiem vides jomā (spriedums, 2015. gada 16. jūlijs, Komisija/Vācija, C-653/13, EU:C:2015:478, 36. punkts un tajā minētā judikatūra). Runājot konkrētāk par Direktīvas 2008/98 5., 13. un 15. pantu, tajos – kā savos procesuālajos rakstos norādījusi Komisija – ir paredzēti pamatpienākumi, lai sasniegtu šīs direktīvas mērķi nodrošināt vides un cilvēku veselības aizsardzību, it īpaši, novēršot vai samazinot atkritumu rašanās un apsaimniekošanas kaitīgo ietekmi.

118 Turklāt no Tiesas judikatūras izriet, ka vides degradācija ir raksturīga atkritumu klātbūtnei poligonā neatkarīgi no to rakstura un no tā, vai šie atkritumi nav ne bīstami, ne toksiski, un ka atkritumu uzkrāšanās, pat pirms tie kļūst par veselības apdraudējumu, apdraud vidi (spriedums Komisija/Horvātija, 62. punkts un tajā minētā judikatūra). Tiesa ir arī nospriedusi, ka gadījumā,

ja pārkāpums un it īpaši Tiesas sprieduma neizpilde var radīt kaitējumu videi un apdraudēt cilvēku veselību, šāds pārkāpums jāuzskata par sevišķi smagu (spriedums, 2023. gada 14. decembris, Komisija/Rumānija, C-109/22, EU:C:2023:991, 61. punkts).

119 Šajā lietā konstatētā pienākumu neizpilde līdz ar to jāuzskata par īpaši smagu.

120 Šīs pienākumu neizpildes smagumu pastiprina tas, ka spriedums Komisija/Horvātija attiecas uz Direktīvā 2008/98 paredzētajiem pamatpienākumiem un ka, neizpildot pienākumus, kas dalībvalstīm ir noteikti saskaņā ar LESD 260. panta 1. punktu, lai veiktu pasākumus attiecīgā Tiesas sprieduma izpildei, Horvātijas Republika sprieduma Komisija/Horvātija izpildi ir padarījusi atkarīgu no ekspertīzes secinājumu par attiecīgo sārņu īpašībām rezultātiem, neievērojot šajā spriedumā izdarītos secinājumus. Turklāt kā atbildību pastiprinošs apstāklis jāņem vērā tas, ka šie sārņi, kuru svars ir aptuveni 140 000 t un kuru kopējais tilpums pārsniedz 76 000 m^3, ilgāku laiku ir bijuši joprojām ir nelikumīgi apglabāti poligonos *Biljane Donje* ciematā mājokļu tuvumā, būtiski neiejaucoties kompetentajām valsts iestādēm, kā arī tas, ka šīs dalībvalsts minētās ekspertīzes liecina, ka attiecīgie sārņi rada kaitīgu vielu novadīšanas risku, bīstamo vielu saturu un radioaktivitāti, kas pārsniedz atļauto līmeni. Saistībā ar attiecīgās pienākumu neizpildes smagumu jāņem vērā arī tas, ka minētā dalībvalsts nav paredzējusi pilnībā izpildīt Direktīvas 2008/98 prasības pirms 2025. gada augusta, proti, aptuveni divpadsmit gadus pēc datuma, kurā no šīs direktīvas izrietošie pienākumi tai kļuva piemērojami pēc minētās dalībvalsts pievienošanās Savienībai, un tas ir īpaši ilgs laikposms (pēc analoģijas skat. spriedumu, 2023. gada 14. decembris, Komisija/Rumānija (Atkritumu poligonu slēgšana), C-109/22, EU:C:2023:991, 64. punkts un tajā minētā judikatūra).

121 Attiecībā uz Horvātijas Republikas argumentiem tās lūguma samazināt attiecīgā pārkāpuma smaguma koeficientu pamatojumam, pirmkārt, tas, ka šī dalībvalsts savā tiesību sistēmā esot pilnībā transponējusi Direktīvu 2008/98, nevar tikt ņemts vērā kā atbildību mīkstinošs apstāklis, jo šīs tiesvedības priekšmets ir nevis šīs direktīvas netransponēšana, bet gan tā Tiesas sprieduma neizpilde, ar kuru konstatēta no minētās direktīvas izrietošo pienākumu neizpilde.

122 Otrkārt, ņemot vērā riskus, ko, paturot prātā šī sprieduma 117. un 118. punktā minēto judikatūru, attiecīgais pārkāpums rada attiecīgajām svarīgām sabiedrības interesēm, kuras saistītas ar vides un cilvēku veselības aizsardzību, ne tas, ka Horvātijas iestāžu veiktās analīzes neatklāja tiešu apdraudējumu cilvēku dzīvībai un veselībai vai videi *Biljane Donje* esošajā atkritumu poligonā un tā tuvumā, ne tas, ka privātpersonām un saimnieciskās darbības subjektiem nav nodarīts ne ekonomisks, ne cits kaitējums, nevar būt pamats mazāk stingram attiecīgā pārkāpuma smaguma novērtējumam.

123 Treškārt, protams, ir taisnība, ka attiecīgais pārkāpums, kas saistīts ar sprieduma Komisija/Horvātija neizpildi, attiecas tikai uz *Biljane Donje* poligonu. Tomēr šis apstāklis ir jālīdzsvaro, no vienas puses, ar to, ka šī dalībvalsts nav panākusi būtisku progresu šī sprieduma izpildē attiecībā uz šo teritoriju kopš pirmās tiesvedības sakarā ar pienākumu neizpildi uzsākšanas Tiesā līdz dienai, kad tā pārbauda faktus. Līdz ar to kaitējumam, kas joprojām tiek nodarīts cilvēku veselībai un videi pārmestās pienākumu neizpildes dēļ, ir tāda pati nozīme kā kaitējumam, ko radījusi spriedumā Komisija/Horvātija konstatētā sākotnējā pienākumu neizpilde (pēc analoģijas skat. spriedumu, 2014. gada 2. decembris, Komisija/Grieķija, C-378/13, EU:C:2014:2405, 56. punkts). No otras puses, no Horvātijas Republikas rakstveida apsvērumiem izriet, ka, neraugoties uz sprieduma Komisija/Horvātija pasludināšanu, šī dalībvalsts turpināja ignorēt faktu, ka attiecīgie sārņi ir atkritumi, nevis blakusprodukti, neievērojot kvalifikāciju, ko Tiesa ir izmantojusi minētajā spriedumā.

124 Ceturtkārt, lai gan nevar izslēgt, ka apstākļi, uz kuriem atsaucas Horvātijas Republika un kuri ir saistīti ar Covid-19 pandēmiju, kā arī ar 2020. gada marta un decembra zemestrīcēm, kas minētas šī sprieduma 99. punktā, varēja izraisīt zināmu kavēšanos sprieduma Komisija/Horvātija izpildē, tomēr šo notikumu laikā un pat vēlāk līdz 2023. gada augustam veikto vai plānoto pasākumu mērķis bija izvērtēt attiecīgo sārņu atkārtotas izmantošanas iespēju, kā dēļ turpinājās šajā spriedumā konstatētie pārkāpumi. Tātad šie īpašie apstākļi nevar ietekmēt attiecīgā pārkāpuma smaguma novērtējumu.

125 Piektkārt, ņemot vērā dažādos pasākumus, kas veikti kopš sprieduma Komisija/Horvātija pasludināšanas, jānorāda, ka Horvātijas Republika ir turpinājusi īstenot tādu pašu rīcību kā tā, kas bija šī sprieduma pamatā, ilgstoši pieļaujot ļoti liela daudzuma attiecīgo sārņu apglabāšanu *Biljane Donje* poligonā, pamatojoties uz to, ka šie sārņi varētu tikt izmantoti kā būvmateriāli, lai gan šāda izmantošana bija neskaidra. Šādos apstākļos tas, ka šī dalībvalsts ir sadarbojusies ar Komisijas dienestiem šajā tiesvedībā, nevar tikt uzskatīts par atbildību mīkstinošu apstākli.

126 Ņemot to vērā, kā atbildību mīkstinošs apstāklis jāņem vērā tas, ka spriedums Komisija/Horvātija ir pirmais Tiesas spriedums pret Horvātijas Republiku saskaņā ar LESD 258. pantu un ka šī tiesvedība ir arī pirmā tiesvedība, kas saskaņā ar LESD 260. panta 2. punktu uzsākta pret šo dalībvalsti, lai gan minētās dalībvalsts pievienošanās Savienībai ir salīdzinoši nesena (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2013. gada 30. maijs, Komisija/Zviedrija, C-270/11, EU:C:2013:339, 55. punkts, un 2023. gada 14. decembris, Komisija/Rumānija (Atkritumu poligonu slēgšana), C-109/22, EU:C:2023:991, 63. punkts).

127 Trešām kārtām, attiecībā uz Horvātijas Republikas maksātspēju Komisija ierosināja divās trešdaļās aprēķina ņemt vērā šīs dalībvalsts IKP salīdzinājumā ar dalībvalstu IKP vidējo rādītāju, kā arī tās vienā trešdaļā aprēķina – iedzīvotāju skaitu salīdzinājumā ar dalībvalstu vidējo iedzīvotāju skaitu kā demogrāfisko kritēriju saskaņā ar 2023. gada paziņojuma 3.4. un 4.2. punktu.

128 Šajā ziņā no Tiesas nesenās judikatūras izriet, ka attiecīgās dalībvalsts maksātspējas noteikšana reizinātāja "n" aprēķina metodē, kas atspoguļo attiecīgās dalībvalsts maksātspēju salīdzinājumā ar citu dalībvalstu maksātspēju, nevar ietvert demogrāfiska kritērija ņemšanu vērā 2023. gada paziņojuma 3.4. un 4.2. punktā paredzētajā kārtībā (spriedums, 2024. gada 25. aprīlis, Komisija/Polija (Trauksmes cēlēju direktīva), C-147/23, EU:C:2024:346, 86. punkts).

129 Tādējādi, lai noteiktu Horvātijas Republikas maksātspēju, jābalstās uz tās IKP kā noteicošo faktoru, neņemot vērā šīs dalībvalsts iedzīvotāju skaitu. Turklāt jāņem vērā Horvātijas Republikas argumenti par atbilstošo ekonomisko rādītāju, kas minētajai dalībvalstij bija zināmi attiecīgā pārkāpuma laikā, nelabvēlīgo attīstību. Šajā ziņā jāņem vērā arī nesenās šīs dalībvalsts IKP izmaiņas – kāds tas ir brīdī, kad Tiesa izvērtē faktus (spriedums, 2024. gada 13. jūnijs, Komisija/Ungārija (Starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uzņemšana II), C-123/22, EU:C:2024:493, 131. punkts un tajā minētā judikatūra).

130 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, Tiesa uzskata par atbilstošu noteikt 1 000 000 EUR naudas sodu.

– *Par kavējuma naudu*

131 Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru kavējuma naudas noteikšana principā ir attaisnojama tikai tad, ja pienākumu neizpilde, kuras pamatā ir iepriekšējā sprieduma neizpilde, turpinās līdz faktu pārbaudei Tiesā (spriedums, 2024. gada 13. jūnijs, Komisija/Ungārija (Starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uzņemšana II), C-123/22, EU:C:2024:493, 135. punkts un tajā minētā judikatūra).

132 Šajā lietā, kā konstatēts šī sprieduma 116. punktā, konstatētā pienākumu neizpilde turpinās līdz brīdim, kad Tiesa pārbauda lietas faktus.

133 Šādos apstākļos kavējuma naudas piespriešana Horvātijas Republikai ir finansiāli piemērots veids, lai mudinātu to veikt pasākumus, kas vajadzīgi konstatētās pienākumu neizpildes izbeigšanai un pilnīgas pienākumu neizpildi konstatējošā sprieduma izpildes nodrošināšanai.

134 Šajā ziņā saskaņā ar pastāvīgo judikatūru šī kavējuma nauda jānosaka atkarībā no pārliecināšanas pakāpes, kas nepieciešama, lai attiecīgā dalībvalsts mainītu savu rīcību un izbeigtu inkriminēto rīcību (spriedums, 2024. gada 13. jūnijs, Komisija/Ungārija (Starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uzņemšana II), C-123/22, EU:C:2024:493, 138. punkts un tajā minētā judikatūra).

135 Īstenojot rīcības brīvību, Tiesai kavējuma nauda jānosaka tā, lai tā būtu piemērota konkrētajos apstākļos un samērīga ar konstatēto pienākumu neizpildi, kā arī ar attiecīgās dalībvalsts maksātspēju (spriedums, 2024. gada 13. jūnijs, Komisija/Ungārija (Starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uzņemšana II), C-123/22, EU:C:2024:493, 139. punkts un tajā minētā judikatūra).

136 Lai noteiktu kavējuma naudas apmēru, pamatkritēriji, kas jāņem vērā, lai nodrošinātu pēdējās minētās piespiedu iedarbību ar mērķi panākt Savienības tiesību vienotu un efektīvu piemērošanu, principā ir pārkāpuma smagums, tā ilgums un attiecīgās dalībvalsts maksātspēja. Šo kritēriju piemērošanā īpaši jāņem vērā, kā pienākumu neizpilde ietekmē privātās un sabiedrības intereses, kā arī tas, cik steidzami attiecīgajai dalībvalstij jāizpilda savi pienākumi (spriedums, 2024. gada 13. jūnijs, Komisija/Ungārija (Starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uzņemšana II), C-123/22, EU:C:2024:493, 141. punkts un tajā minētā judikatūra).

137 Šajā lietā vērā ņemamie apstākļi tostarp izriet no šī sprieduma 116.–122. un 124.–129. punktā ietvertā pamatojuma par pārkāpuma smagumu un ilgumu, kā arī par Horvātijas Republikas maksātspēju. Turklāt jāņem vērā apstāklis, ka saskaņā ar šīs dalībvalsts prognozēm attiecīgo atkritumu pilnīga apglabāšanu nav paredzēts pabeigt pirms 2025. gada augusta, proti, aptuveni piecpadsmit gadus pēc to izkraušanas *Biljane Donje* teritorijā.

138 Visbeidzot – Horvātijas Republikas lūgums noteikt degresīvu kavējuma naudu, kas aprēķināta reizi pusgadā, nevar tikt apmierināts. Tā kā konstatētā pienākumu neizpilde attiecas tikai uz vienu poligonu, mazāk būtisku kaitējumu videi un cilvēku veselībai varēs konstatēt tikai pēc tam, kad šī dalībvalsts būs pilnībā izpildījusi spriedumu Komisija/Horvātija.

139 Ņemot vērā iepriekš minēto, Horvātijas Republikai jāpiesprež samaksāt Komisijai 6500 EUR kavējuma naudu par katru nokavēto dienu, kurā kavēta nepieciešamo pasākumu īstenošana, lai izpildītu spriedumu Komisija/Horvātija, sākot no šī sprieduma pasludināšanas dienas līdz šī sprieduma pilnīgas izpildes dienai.

Par tiesāšanās izdevumiem

140 Atbilstoši Tiesas Reglamenta 138. panta 1. punktam lietas dalībniekam, kuram spriedums nav labvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Tā kā Komisija ir prasījusi piespriest Horvātijas Republikai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus un tā kā tai šis spriedums ir nelabvēlīgs, jāpiespriež Horvātijas Republikai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (septītā palāta) nospriež:

1) Neveikdama visus vajadzīgos pasākumus, lai izpildītu 2019. gada 2. maija spriedumu Komisija/Horvātija (*Biljane Donje* poligons) (C-250/18, EU:C:2019:343), Horvātijas Republika nav izpildījusi pienākumus, kas tai paredzēti LESD 260. panta 1. punktā.

2) Horvātijas Republikai tiek piespriests maksāt Eiropas Komisijai 1 000 000 EUR naudas sodu.

3) Horvātijas Republikai sākot no šī sprieduma pasludināšanas dienas līdz 2019. gada 2. maija sprieduma Komisija/Horvātija (*Biljane Donje* poligons) (C-250/18, EU:C:2019:343) izpildei – gadījumā, ja šī sprieduma rezolutīvās daļas 1. punktā konstatētais pārkāpums turpinās minētajā dienā – jāmaksā Eiropas Komisijai kavējuma nauda 6500 EUR dienā par kavēšanos īstenot 2019. gada 2. maija sprieduma Komisija/Horvātija (*Biljane Donje* poligons) (C-250/18, EU:C:2019:343) izpildei nepieciešamos pasākumus.

4) Horvātijas Republika atlīdzina tiesāšanās izdevumus.

[Paraksti]